

Práce s kritérii při projektové výuce na 1. stupni

Postup formativního hodnocení

I. Identifikační údaje:

Autor materiálu: **Mgr. Eva Luhanová**

Název školy, na níž autor působí: ZŠ Záškola s. r. o., Brandýs nad Labem

II. Kontext:

Cílová skupina: **3. ročník**

Předmět, v němž byla technika realizována: **Člověk a jeho svět – téma Lidské tělo**

Popis využití vybraného postupu formativního hodnocení (jeho modifikace)

Hodnocení prezentací žáků 3. ročníku pomocí předem zvolených kritérií, společné hodnocení videozáznamu prezentací. Práce s kritérii pro produkt práce žáků se dá využít v různých předmětech.

Postup zavádění a realizace postupu formativního hodnocení

S kritérii pracujeme s žáky v mé třídě již od prvního ročníku. Zpočátku šlo o jedno nebo dvě kritéria, která vymezovala, co daná činnost nebo produkt má obsahovat. Postupně během druhého ročníku jsme se naučili společně určovat míru kvality (např. u vázaného písma), kdy si žáci stanovili v bodech, co mají splnit, aby jejich písmo bylo kvalitní. Tuto dovednost jsme pak používali v jakýchkoliv činnostech, které měly nějaký společný výstup, abychom se měli čeho držet a neodchýlili se od záměru či kvality.

V rámci vzdělávací oblasti Člověk a jeho svět, který v naší škole nazýváme Svět za školou, jsme s mou třídou ve třetím ročníku připravili projekt, jehož výstupy byly primárně určeny pro žáky prvního a druhého ročníku. Cílem bylo, aby si žáci zopakovali na konci tematického celku, co již o soustavách lidského těla vědí, a zároveň se své poznatky pokusili předat ostatním včetně mladších spolužáků, a to novým, tvůrčím způsobem. Projekt byl koncipován tak, že bude mít část naučnou (prezentace s oporou o plakát) a část hravou, kdy pro mladší žáky připravíme zážitkové hry zaměřené na jednotlivé soustavy lidského těla. Na přípravu projektu jsme měli dva dny a třetí den již probíhala jeho realizace.

Harmonogram činností byl následující:

1. den

Příprava projektu

- rozhovor o nových kompetencích, které se budeme na projektu učit (*viz příloha č. 1*), **společná tvorba kritérií** pro naše prezentace na základě společné debaty, díky které vznikla 4 základní kritéria zapsaná černým fixem (*viz příloha č. 2*), rozdělení žáků do pracovních skupin a výběr soustav z nabídky;

- **práce na prezentaci** s pomocí textů a obdržených materiálů pro tvorbu plakátu. Texty byly inspirovány knihou Otázky a odpovědi, Steve Parker, nakladatelství Fragment (*viz příloha č. 3*). Od prvního dne jsme na konci činností zapisovali do deníku projektu, co jsme ten den dělali (*viz příloha č. 4*).

2.den

Zkušební **prezentace před třídou** podle našich společných kritérií (*viz příloha č. 5*). Žáci si navzájem pomáhali pomocí kritérií svou prezentaci vyšperkovat nebo opravit tak, aby lépe naplňovala kritéria a my společně dosáhli kvality, kterou jsme si předsevzali. Já jsem řídila diskusi a poskytovala prezentujícím také zpětnou vazbu v podobě návodných otázek k celé třídě. Např. „*Bylo jim dobře rozumět? Co by nám ostatním pomohlo k lepšímu porozumění? Proč pro nás bylo obtížné přečíst jejich plakát? Co dělal XY, když mluvil? Jak to na nás*

působilo? Zvyšovalo, nebo snižovalo to srozumitelnost? Co byste jim doporučili pro příští prezentaci?“ Po hodnocení prezentací jsem žákům představila hry k jednotlivým soustavám, které jsem vymyslela, a společně jsme k nim vyráběli pomůcky a promýšleli organizaci (viz příloha č. 6).

3. den

Realizace projektu a reflexe 1

Žáci prezentovali soustavy a pomáhali při organizaci her o lidském těle pro mladší žáky. (Viz příloha č. 7–12 – Videá v přílohách dokumentují prezentace žáků a hry, které se bezprostředně po prezentacích hrály. Vždy, když probíhala prezentace soustavy, zbytek třídy s asistentkou připravoval hru.)

V **závěrečné reflexi** si nejprve každý zapsal do našeho projektového deníku, co jsme dělali a jak se nám to podařilo. Potom jsme spolu mluvili o celé akci a převzali si hodnocení od prvňáků a druháků (viz příloha č. 13). Žáci byli pod vlivem zážitku zdařeného projektu omezeni ve schopnosti hodnotit. Navzdory našim zpětným vazbám a doporučením z 2. dne se některým žákům nepodařilo všechna kritéria zcela naplnit. Přesto měli všichni pocit velkého úspěchu. (Viz příloha č. 14. – Ve videu je velmi dobře znát, jak jsou žáci spokojeni a nadšení z povedené akce. Přestože tam zazní i slova hodnocení, nebylo v jejich silách vše hodnotit zpětně znovu podle kritérií.) To mě utvrdilo v tom, že je potřeba jim tento úspěch nechat prožít a k hodnocení podle kritérií se ještě vrátit pomocí videových záznamů z akce, až opadnou emoce.

5. den

Reflexe 2

Společně jsme zpřesnili naše kritéria – na plakátu hnědým fixem (viz příloha č. 2), aby bylo všem jasné, co které kritérium obsahuje, a každé skupině jsem pustila videozáznam jejich prezentace. Opět jsme každou prezentaci prošli společně podle kritérií a **hodnotili, co odpovídá kritériím nebo co můžeme příště posunout k lepšímu.**

(Viz příloha č. 15–18 – Videá ukazují, jak výhodné je mít videozáznam z prezentace, kterou žáci dělají. Je to velmi účinný nástroj zpětné vazby. Žákům to poskytuje neobyčejně důležitý materiál, protože možnost vidět, jak se chovají, mluví, jednají, jim nabízí novou zkušenost, kterou mohou zúročit v další podobné aktivitě.)

Následně si každý k svému projektovému deníku zpracoval pracovní list, jak se mu dařilo kritéria naplňovat. Tím jsme náš projekt úspěšně zakončili.

Reflexe učitele

Moc mne mrzelo, že jsem nezačala celý projekt a jeho postupnou realizaci natáčet dříve. Uvědomila jsem si, jak je skvělé mít videozáznam, protože jinak bychom se s žáky jen obtížně ve vzpomínkách vraceli, jak přesně se jim podařilo předat svou prezentaci.

Měli jsme omezený čas – tři dny. Příště bych si vymezila větší časovou dotaci a také bych více vedla žáky k samostatnější tvorbě kritérií. Přestože jsme je tvořili spolu, vím, že jsou schopni je tvořit samostatně; má to pak větší váhu při jejich práci, kdy posouvají sami sebe.

Moje velké poznání z práce s kritérii je, že jsou nutná pro žáky, kteří se snadno spokojí i s podprůměrným výsledkem – hlavně, že mají z akce dobrý pocit. Pokud žáky chceme vést ke kvalitě práce a uvědomění si, co tou kvalitou je, potřebují mít opěrné body, jimiž jsou právě kritéria.

Také hodnocení podle kritérií přesouvá pozornost od žáka k jeho dílu a jeho kvalitě. Žák může sledovat míru naplnění zadaných požadavků. Vidí, kde se na cestě nachází a kam je nutné dál směřovat.

Reflexe žáků

Nikdo z žáků neodcházel s pocitem neúspěšnosti, naopak velmi dobře rozuměli tomu, do jaké míry se úkolu zhostili, díky našim kritériím. Žáci o tom dokázali samostatně mluvit a vzít si z toho poučení pro příště.

Doporučení při využití v praxi

Důležité je co nejvíce se snažit kritéria vytvářet společně s žáky, protože pak práci mnohem více rozumějí a vezmou ji více za svou. Jsou tvůrci svého pokroku.

Přílohy, které dokumentují daný postup formativního hodnocení

Příloha 1: Klíčové kompetence rozvíjené v rámci projektu

Příloha 2: Kritéria prezentace

Příloha 3: Materiály pro přípravu prezentace

Příloha 4: Projektové deníky

Příloha 5: Plakáty k prezentacím – produkty projektu

Příloha 6: Plány her s vysvětlivkami

Příloha 7: Prezentace dýchací soustavy (video)

Příloha 8: Hra na dýchací soustavu (video)

Příloha 9: Prezentace oběhové soustavy (video)

Příloha 10: Hra na oběhovou soustavu (video)

Příloha 11: Prezentace vylučovací soustavy (video)

Příloha 12: Hra na vylučovací soustavu (video)

Příloha 13: Zpětná vazba od 1. a 2. ročníku

Příloha 14: Reflexe 1 – bezprostředně po akci (video)

Příloha 15: Reflexe 2 – zpřesnění kritérií (video)

Příloha 16: Reflexe 2 – dýchací soustava (video)

Příloha 17: Reflexe 2 – oběhová soustava (video)

Příloha 18: Reflexe 2 – vylučovací soustava (video)

V celém materiálu (včetně příloh) jsou použity fotografie, pracovní listy, obrázky, grafy atd. autora (pokud není uvedeno jinak). Fotografie jsou zároveň v souladu s GDPR.

